

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеяна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Лісовенко Анна Федорівна
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології,
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1794-270X>

Короход Ясмiна Джанiвна
кандидат політичних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9916-9241>

Продун Олена Сергiївна
магістрант ОП «Психологія»
Центру заочного та дистанційного навчання
Національний університет «Одеська юридична академія»

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30951>

ЗАГАЛЬНОПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ЇЇ ПРОЯВИ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ

Проблема національної толерантності є наріжним каменем сучасної соціальної психології, набуваючи особливої актуальності в умовах глобалізації, міграційних процесів та військових конфліктів, що посилюють етнічну напругу. Із загальнопсихологічної точки зору, толерантність (від лат. *tolerantia* – терпіння, терпимість) не зводиться лише до пасивного терпіння, а є активною морально-психологічною установкою та цілеспрямованим зусиллям, спрямованим на визнання, повагу та прийняття різноманіття культур, мов, форм самовираження та індивідуальності, що особливо підкреслено у Декларації принципів толерантності ЮНЕСКО. Основною її психологічною особливістю є відмова від домінування та насильства і готовність до діалогу. Це є не просто моральним імперативом, а когнітивною гнучкістю й емоційною зрілістю особистості [2; 4].

Однією з ключових загальнопсихологічних особливостей національної толерантності є її зв'язок із самосвідомістю та емпатією [1]. Толерантна особистість здатна бачити світ з інших перспектив і розуміти інакшість, не розчиняючи при цьому власну ідентичність. Толерантність вимагає розвиненої емпатії та співчуття, що дозволяє індивіду відкрито сприймати почуття та потреби

представників інших національностей. Більше того, толерантність є антиподом фанатизму та упереджень, дозволяючи побачити людину в її індивідуальності, а не через призму зовнішніх ознак чи етнічних стереотипів [1; 3]. Федотова зазначає, що толерантність – це відвертість по відношенню до досвіду іншого і готовність до розширення власного досвіду [4].

Прояви національної толерантності в міжособистісних стосунках є найбільш відчутними та критичними для суспільної злагоди. На індивідуальному рівні толерантне ставлення виявляється у здатності застосовувати «презумпцію національної невинності» – тобто не переносити недоліки чи негативні дії окремих представників національності на всю групу [4]. У контексті міжособистісної взаємодії національна толерантність є основою для побудови стабільних і довготривалих взаємин, що сприяють співпраці, взаємодопомозі та підтримці [1]. Толерантність робить можливим мирне співіснування та сприяє переходу від культури війни до культури миру, як наголошується у ключових міжнародних документах [2]. Це досягається завдяки діалогу, компромісу та узгодженню різних звичаїв та інтересів, де толерантність виступає не як універсальна моральна цінність, а як компроміс, що передбачає взаємні поступки та обмеженість, як зауважують дослідники [2; 4]. Таким чином, формування толерантних міжособистісних стосунків, особливо серед молоді, визнається найважливішим стратегічним завданням для сучасної освіти та психології [3].

Національна толерантність як психологічний конструкт не може бути повноцінно зрозуміла без звернення до теорії соціальної ідентичності. Згідно з теорією соціальної ідентичності, розробленою Анрі Теджфелом та Джоном Тернером, індивіди схильні категоризувати себе та інших у соціальні групи (ін-групи та аут-групи). Національна толерантність вимагає когнітивного зусилля для декаатегоризації або рекатегоризації, щоби знизити ефект ін-групового фаворитизму (схильність надавати перевагу власній групі) [5, с. 255]. У толерантних міжособистісних стосунках індивід повинен бути здатним активувати індивідуальну ідентичність особи з аут-групи, а не лише її соціальну ідентичність (національну приналежність), щоб оцінювати її як унікальну особистість, а не як стереотипного представника [6, с. 106].

Центральним психологічним процесом є управління загрозою (ThreatManagement). Багато проявів нетолерантності, таких

як упередження та дискримінація, є реакцією на сприйняту загрозу – економічну, культурну або символічну, що виходить від аут-групи. Символічна загроза (загроза цінностям, світогляду або національній ідентичності) виявляється особливо потужним предиктором нетолерантності [7, с. 437]. Толерантна особистість має вищу толерантність до невизначеності і кращі навички емоційної регуляції, що дозволяє їй обробляти інформацію про інакшість без мобілізації захисних механізмів, які ведуть до ворожості.

Ключовим механізмом прояву національної толерантності у міжособистісних стосунках є контактна гіпотеза, вперше сформульована Гордоном Олпортом. Згідно з цією гіпотезою, позитивний, рівноправний, міжгруповий контакт, що відбувається за підтримки інституційних норм і спрямований на досягнення спільної мети, сприяє зниженню упереджень і підвищенню толерантності [8, с. 276].

Прояви толерантності в міжособистісних стосунках включають:

1. Активне слухання та відкритість: готовність вислухати відмінні погляди та досвід без негайної критики чи засудження.
2. Децентралізація: здатність тимчасово відмовитися від власної етноцентричної позиції та прийняття цінностей іншої людини. Це є прямим проявом когнітивної складності у сфері соціальних суджень.
3. Ефективне вирішення конфліктів: у толерантних стосунках конфлікти, що виникають на ґрунті культурних або національних відмінностей, вирішуються через спільний пошук компромісу та інтеграцію [9, с. 11]. Толерантність тут є запобіжником від використання етнічної приналежності як зброї або причини для розриву зв'язку.

Загалом, національна толерантність у міжособистісних стосунках відображає зрілу особистісну якість, що дозволяє індивіду ефективно орієнтуватися у соціальному середовищі, трансформуючи міжгрупові відмінності з джерела конфлікту на джерело взаємного розширення і доповнення.

Список використаних джерел

1. Толерантність у психології – Простір Психологів. (назва з екрану). URL: <https://psychology.space/psypedia-post/tolerantnist-u-psyhologiyi/> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Толерантність як ключова цінність мистецтва жити у мирі : матеріали наук. кругл. столу здобувачів вищої освіти. 19 листопада 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. 51 с.

3. Столяренко О. Проблема формування толерантних міжособистісних стосунків у молодіжному середовищі / О. Столяренко. *Рідна школа*. 2010. № 11. С. 54–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2010_11_12
4. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів): монографія / В. М. Павленко, М. М. Мельничук ; авт. післямови проф. В. Ф. Моргун. Полтава : ФОП Мирон І. А., 2014. 244 с.
5. Tajfel H., Turner J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *Organizational identity: A reader*. P. 255.
6. Gaertner S. L., Dovidio J. F. (2000). Reducing intergroup bias: The Common Ingroup Identity Model. Psychology Press. P. 106.
7. Stephan W. G., Stephan C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. In S. Oskamp (Ed.), *Reducing Prejudice and Discrimination*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. P. 437.
8. Allport G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Addison-Wesley. P. 276.
9. Pettigrew T. F., Tropp L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90 (5). P. 11.

Ключові слова: національна толерантність, інтолерантність, соціальна ідентичність, міжгруповий контакт.

Keywords: national tolerance, intolerance, social identity, intergroup contact.

Журавльова Маргарита Олегівна

Бордан Ольга Дмитрівна

НЕДОЛІКИ ВІДЕОФІКСАЦІЇ ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКСПЕРТНУ ОЦІНКУ ВІДЕОЗАПИСУ. 84

Караван Аліса Ігорівна

Репнова Тетяна Петрівна

КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ДЕПРЕСІЇ
У ПІДЛІТКІВ ТА НАПРЯМИ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ. 89

Каштелянська Марія Леонідівна

ВПЛИВ ДОВГОТРИВАЛОГО СТРЕСУ НА ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ. 92

Кнаус Анна Леонідівна

РОЗЛАД ДЕФІЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ У ДОРОСЛИХ. 98

Колодін Денис Олексійович

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. 101

Кондратенко Аліса Олексіївна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОТЕРАПІЇ СЕКСУАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ. 105

Корнута Людмила Михайлівна

Дишкантюк Оксана Володимирівна

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ. 108

Ліпашов Андрій Сергійович

Третьякова Тетяна Миколаївна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ
ЗАСОБАМИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ. 112

Лісовенко Анна Федорівна

Бубен Каріна Вікторівна

ІНДИВІДУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ У ПРОЯВАХ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ. 115

Лісовенко Анна Федорівна

Оруджова Юлія Валеріївна

ТИПИ ПРИХИЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОБРОБУТ ОСОБИСТОСТІ. 119

Лісовенко Анна Федорівна

Короход Ясміна Джанівна

Продун Олена Сергіївна

ЗАГАЛЬНОПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
ТА ЇЇ ПРОЯВИ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ. 123

Лукашенко Дар'я Сергіївна

Джежик Ольга Володимирівна

БУЛІНГ У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ПСИХОЛОГО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА. 127